

вживання жаргонізмів, молодіжного сленгу; 4) у стилістиці – здебільшого учасники форуму у комунікації послуговуються розмовним стилем, деякі текстові повідомлення мають ознаки публіцистичного та наукового стилів.

Інтернет – це безмежна можливість збагачення культурного мовленнєвого рівня, презентації власних винаходів. Як наслідок, виникають нові мовні явища, наприклад, комп'ютерний сленг, нові види скорочення інформації, невласливі традиційним мовам, вживання в писемному мовленні засобів, які функціонально замінюють міміку і жести.

Список джерел:

1. Донецький форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doneckforum.com/forum7/thread8959.html>;
2. Львівський форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forum.lvivport.com/threads/taras-shevchenko-vurdalak.62176/>;
3. Сайт «Ми українці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.myukrainci.com>;
4. Український центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcenter.com>;
5. Форум «Динамо» Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forumdynamo-kyiv.org/viewtopic.php?f=34&t=3131&st=0&sk=t&sd=a>

Список літератури:

1. Рудніченко Н.М. Дискурс електронних засобів масової комунікації в інформаційному суспільстві : Дис... канд. наук: 10.02.15. – 2009.
2. Українці в Інтернеті – вчора, сьогодні, завтра. Режим доступу: <http://www.ridnaukraina.com/view.aspx?type=news&lang=1&nid=243&id=126>

Анастасія Цісар

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «КРАСА» В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

В українському мовознавстві Лексико-семантичне поле «краса» досі не було детально досліджене, а тому його побудова та аналіз є актуальними для вивчення семантичного складу української мови та виявлення її національної

специфіки. Отже, метою дослідження є встановлення системної організації одиниць лексико-семантичного поля «краса» в українській мові та визначення взаємовідношень між лексичними одиницями поля.

Основний метод, застосований в дослідженні – компонентний аналіз за лексикографічним принципом на матеріалі тлумачного «Словника української мови» в 11-х томах.

За допомогою побудови матриці та кількісного підрахунку ми побудували лексико-семантичне поле краса та виділили в ньому зони ядра, навколоядерної, напівпериферійної зони та периферії. Отже, ядро поля «краса» становлять сім семних вузлів із частотністю не менше десяти: *‘якість’*, *‘людина’*, *‘властивість’*, *‘зовнішній’*, *‘позитивний’*, *‘ознака’*, *‘дія’*.

Сема *‘якість’* зустрічається у лексико-семантичному полі шістнадцять разів: *краса, властивість, гарний, прекрасний, привабливий, врода, вартість, позитивний, оцінка, обличчя, довершений, досконалий, популярність, видатний, виразний, повага*. Це здебільшого семантично подібні лексеми на позначення позитивних властивостей та ознак, що становлять поняття краси. Зокрема, це стосується лексем *гарний, прекрасний, привабливий*, що утворюють синонімічний ряд зі словом *красивий*, тобто похідним від слова *краса*, і означають приємні та позитивні властивості або зовнішній вигляд. Окрім того, вказані лексеми перебувають в опозиційних відношеннях. Одиниці *гарний* та *прекрасний* створюють еквіполентну опозицію. Лексема *привабливий* перебуває у привативній опозиції з лексемою *гарний*, де перша виступає гіпонімом, а остання – гіперонімом. Опозицію тотожності складають лексеми *довершений* та *досконалий*. В привативній опозиції перебувають лексеми *краса* та *врода*, де остання є гіпонімом, а перша – гіперонімом. Одиниці *видатний* та *популярність* характеризуються синонімічною близькістю, проте вступають в еквіполентну опозицію з диференційною граматичною семою, відрізняючись частиномовною належністю. В такого ж роду опозиції з диференційною граматичною семою перебувають лексеми *краса* та *гарний*.

Аналізована група з інтегральною семою *‘якість’* доводить тісні системні

зв'язки, що формуються опозиційними парами лексем у ядрі поля. Хоча не менш тісний зв'язок простежується і між самими групами ядра поля. Наприклад, сема 'властивість' фіксується в одинадцяти лексемах: *краса, якість, гарний, привабливий, ознака, риса, позитивний, особливість, явище, злагодженість, характер*. І деякі з цих лексем (*краса, гарний, привабливий, позитивний*) об'єднані також інтегральною семою 'якість'. А такі лексеми як *явище* та *характер* належать до групи, побудованої навколо спільної семи 'людина'. Група лексем зі спільною семою 'зовнішній' майже повністю складається з одиниць, об'єднаних інтегральними семами 'якість', 'людина', 'властивість'. Звідси випливає, що, певні лексеми, поєднуючись в еквіполентні опозиції на основі інтегральної семи та диференційних ознак, можуть вступати також в зв'язки та певні опозиції й з лексемами на основі вже інших спільних сем. Це свідчить про тісний взаємозалежний зв'язок між компонентами поля.

До навколоядерної зони відносимо лексеми, в яких від шести до дев'яти разів трапляються інтегральні семи. Так, з частотністю у дев'ять разів виступають лише дві семи – 'предмет' та 'значення'. Восьмичастотними є семи 'явище', 'почуття'; семичастотними – 'приємний' та 'особливість'. З частотністю у шість разів зустрічаються семи 'риса', 'вигляд' та 'задоволення'.

Напівпериферійну зону складають семи із частотністю від п'яти до трьох разів. П'ять разів фіксуються семи 'гарний', 'життя', 'привабливий', 'моральний', 'схвалення', 'характер', 'зовнішність', 'милювати', 'ставлення', 'визначеність', 'внутрішній' та 'визнання'. Більше інтегральних сем з частотністю в чотири рази: 'слава', 'лінія', 'гармонія', 'успіх', 'переживання', 'досконалий', 'вираження', 'характер', 'уявлення', 'зміст', 'прихильність', 'психічний', 'діяльність', 'виявлення', 'значний', 'відчуття', 'світ', 'обличчя', 'сила'. Такими є семи, що об'єднують довкола себе по три лексеми: 'дійсність', 'бачити', 'виразний', 'думка', 'фізичний', 'важливий', 'видатний', 'любов', 'вартість', 'духовний', 'матеріальний', 'результат', 'популярність', 'захоплення', 'подія', 'особа', 'насолода', 'радість', 'оздоба', 'оцінка', 'чіткий'.

На основі аналізу лексичних груп з інтегральними семами в навколоядерній та напівпериферійній зонах зроблено висновки, що чим менша частотність репрезентації спільних сем у словах, що об'єднуються за однією спільною ознакою, тим більш віддалені вони від решти слів даної частини поля. Хоча між групами ядерної, приядерної та навколопериферійної зон все ще багато спільних лексем, які мають в тлумаченні спільні семантичні компоненти, а отже пов'язують різногрупні лексеми. З віддаленням від ядра поля послаблюються відношення між компонентами в середині самих груп. Хоча у приядерній та навколопериферійних зонах можна все ще виділити всі види опозиційних відношень. Так, одиниці *прикраса* та *виріб* вступають у привативну опозицію, лексеми *фізичний - матеріальний*, як і лексеми *ознака - специфіка - обрис* складають еквіполентну опозицію, Одиниці *значущість* та *значення* протиставлені між собою градуальною семою. Опозицію тотожності у лексемах *слава* та *популярність*.

Основною властивістю периферії є те, що її складові елементи є компонентами інших полів. Тобто периферійна зона є своєрідною платформою, де поєднуються між собою різні лексико-семантичні поля, що вкотре доводить такі ознаки мовної системи, як цілісність та взаємозалежність. Інтегральні семи часто трапляються у цій частині поля лише два рази. А більша частина зони взагалі представлена семами з одним компонентом. Відповідно, в цій зоні недоцільно виділяти семантично споріднені групи за кількісним критерієм.

Ця частина поля має не такі тісні зв'язки між групами із різними інтегральними семами, та всередині них. Різного роду опозиції між одиницями цієї зони майже відсутні, проте деякі лексеми входять також до груп приядерної та навіть ядерної зон, поєднуючи таким чином між собою всі компоненти поля. Наприклад, лексема *інтерес* представляє не лише сему 'цікавість', але й входить до групи одиниць, об'єднаних довкола інтегральної семи 'значення'. Лексема *прихильність* входить до кола сем 'симпатія' та 'приятельство'. Лексеми, для яких спільною є сема 'матеріальний' – *цінність, предмет* та *фізичний* також входять до груп, об'єднаних довкола навколоядерних інтегральних сем.

Виконаний аналіз польової структури поля дозволяє також зробити висновок, що його центр представлений найвживанішими, найменш конкретними та найбагатозначнішими одиницями (*якість, властивість, ознака, дія*). У той час, як зона віддаленіша від центру об'єднує більш конкретні та менш вживані слова (*геніальний, могутність, прибуток, статевий, громадський*), що також спричинює послаблення різного роду зв'язків та опозицій між компонентами. Загалом, лексико-семантичне поле краса в українській мові нараховує 205 сем та 102 лексеми.

Список літератури:

1. Лучик А. А. Компонентний аналіз у зіставних дослідженнях лексичних одиниць / А. А. Лучик // Сучасні дослідження в іноземній філології : зб. наук. пр. / [відп. ред. М. П. Фабіан]; МОН України, Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : [Папірус-Ф]. 2009. – Вип. 7. – С. 258-262.
2. Словник української мови: в 11 т. / ред. І. К. Білодід ... [та ін.]; Академія наук Української РСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1970-1980.
3. Уфимцева А. А. Теории “семантического поля” и возможности их применения при изучении словарного состава языка / А. А. Уфимцева // Вопросы теории языка в современной зарубежной лингвистике / отв. ред. Р. А. Будагов, М. М. Гухман; Академия наук СССР; Институт языкознания. – М. : Академия наук СССР, 1961. – С. 30-63.

Валерія Щербіна

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ І ПАРЕМІЇ З ГЕНДЕРНОЮ СЕМАНТИКОЮ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Сьогодні дослідження українських фразеологізмів і паремій привертає чималу увагу науковців. Такі мовознавчі студії дозволяють по-новому поглянути на лексичний склад нашої мови й дають можливість простежувати важливу